

HANDELINGEN

16:25-17:34

Paulus verkondigt het Evangelie in Filippi,
Thessalonica, Berea en Athene.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/handelingen/16-25-17-34

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Filippi: bevrijding leidt tot gevangenschap	4 min	4
2	Lofzang en aardbeving in de gevangenis	4 min	6
3	De bekering van de gevangenbewaarder	2 min	8
4	Geloof en doop van het hele huisgezin	3 min	9
5	Paulus beroept zich op zijn burgerrecht	3 min	11
6	Eerherstel ter bescherming van de gemeente	3 min	13
7	De reis van Filippi naar Thessalonica	2 min	14
8	Prediking en tegenstand in Thessalonica	2 min	15
9	Paulus' verblijf en gedwongen vertrek	3 min	17
10	Jezus als Koning boven de keizer	4 min	18
11	De Bereeërs onderzoeken de Schriften	4 min	21
12	Vervolging en Paulus' vertrek naar Athene	3 min	23
13	Afgoderij en prediking in Athene	2 min	25
14	Filosofen brengen Paulus naar de Areopagus	2 min	26

15	De zucht naar steeds iets nieuws	3 min	28
16	Paulus' toespraak en de opstanding	3 min	30
17	Aansluiten bij heidenen en hun dichters	4 min	32
18	De onbekende God en de oproep tot bekering	3 min	34
19	De Schepper woont niet in tempels	3 min	35
20	Eén oorsprong voor alle volken	3 min	37
21	Gods nageslacht en de dwaasheid van beelden	3 min	38
22	Oordeel, opstanding en weinig geloof	2 min	40
	Om verder te lezen		41

1

Filippi: bevrijding leidt tot gevangenschap

Laten we teruggaan naar Handelingen 16. De vorige keer zijn we ongeveer bij vers 23 opgehouden, want Paulus en zijn team, dat inmiddels bestond uit Silas, Timotheüs en Lukas, vormden een groep van vier die naar Filippi was gekomen. Het was de eerste keer dat een apostolisch team Europa binnenging. Filippi was de eerste Europese stad die door de apostelen werd geëvangelizéerd.

Nu waren er in die tijd christenen in Rome, en dat is een Europese stad, maar niemand weet hoe dat begonnen is. Waarschijnlijk is dat spontaan begonnen doordat bekeerlingen die met Pinksteren in Jeruzalem tot geloof waren gekomen, naar Rome teruggingen en daar begonnen te vertellen. Maar op dit vroege tijdstip hebben we geen enkele apostolische band met Rome. Filippi is dus de eerste Europese stad, en ze zijn daarheen gekomen en hebben enkele mensen tot geloof gebracht.

Er zijn niet veel Joden in die stad, dus het zal grotendeels een gemeente van heidenen worden. Lydia was de eerste vrouw van wie wordt vermeld dat ze tot geloof kwam, en ze bood haar huis aan als vergaderplaats en verblijfplaats voor de apostelen en de gemeente.

Het belangrijkste wat we in Handelingen lezen over hun verblijf in Filippi — we weten niet hoe lang ze daar waren, behalve dat er staat dat ze daar enige tijd verbleven — is dat ze op een dag een door een demon bezeten meisje tegenkwamen. Ze was een slavin en kon de toekomst voorspellen. Haar meesters verdienden geld met haar waarzeggerij. Maar Paulus dreef de demon uit haar, en daarna kon ze de toekomst niet meer voorspellen. Ze had die krachten niet meer, waardoor haar meesters het economische voordeel kwijtraakten dat ze door haar hadden genoten.

Dat was waar zij zich druk om maakten. Het kon hun niets schelen dat dit meisje van demonische bezetenheid was bevrijd. Het kon hun alleen schelen dat ze geen geld meer aan haar konden verdienen. Dit bracht Paulus tijdens zijn zendingswerk af en toe

in moeilijkheden: er waren mensen die economisch belang hadden bij het heidendom — in dit geval bij het feit dat dit meisje door een demon bezeten bleef.

In Efeze, zoals we later in hoofdstuk 19 zullen zien, speelt er iets anders. De zilversmeden die beelden van de godin Artemis maakten, voelden zich economisch bedreigd. Er kwamen door Paulus namelijk zoveel mensen tot geloof dat de aanbidding van Artemis afnam, en daarmee nam ook de verkoop van de beelden die zij maakten af. Ze begonnen dus opnieuw de financiële gevolgen te voelen. Van tijd tot tijd worden mensen kwaad op Paulus vanwege het geld, omdat het evangelie hun inkomsten in de weg zit. Geld.

Het zou zijn alsof iemand in de rosse buurt evangeliseerde en een groep prostituees christen werd, waardoor de pooiers geen geld meer aan hen konden verdienen. Die zouden kwaad zijn op de evangelisten. Zo was het toen dit meisje werd gered.

Zonder ook maar iets te vragen over wie ze waren of welke status ze hadden, lieten de autoriteiten Silas en Paulus slaan en in de gevangenis werpen. Blijkbaar zou er niet eens een rechtszaak komen. Ze probeerden hun alleen een lesje te leren. Kennelijk waren ze van plan hen de volgende dag vrij te laten, maar ze wilden hun alleen duidelijk maken: ‘Dit is wat we met jullie zullen doen als jullie hiermee doorgaan.’

Dat is wat het Sanhedrin in Handelingen 4 en Handelingen 5 met de apostelen deed. Ze deden hun niet echt iets aan dat langdurige gevolgen had. Ze lieten hen alleen slaan en zeiden: ‘De volgende keer wordt het erger. Houd gewoon op met prediken.’ Blijkbaar was dat ook wat ze hier met Paulus en Silas van plan waren, want we lezen niet dat er een rechtszaak gepland stond of iets dergelijks. Ze werden eenvoudigweg geslagen en in de gevangenis geworpen, en de volgende dag zouden de autoriteiten komen en hun meedelen dat ze mochten vertrekken.

2

Lofzang en aardbeving in de gevangenis

Maar tussen hun opsluiting en hun vrijlating gebeurde er iets belangrijks. In vers 25 staat:

En omstreeks middernacht baden Paulus en Silas en zongen lofzangen voor God. En de gevangenen luisterden naar hen. En er vond plotseling een grote aardbeving plaats, zodat de fundamenteën van de gevangenis bewogen werden; en onmiddellijk gingen alle deuren open en raakten de boeien van allen los. En de cipier, die wakker geworden was en zag dat de deuren van de gevangenis open waren, trok een zwaard en zou zichzelf gedood hebben, omdat hij dacht dat de gevangenen ontvlucht waren. Paulus riep echter met luide stem: Doe uzelf geen kwaad, want wij zijn allemaal hier. En toen hij om licht gevraagd had, sprong hij naar binnen en begon erg te beven, en hij viel voor Paulus en Silas neer; en hij bracht hen naar buiten en zei: Heren, wat moet ik doen om zalig te worden?

HANDELINGEN 16:25-30

Laten we daar even stoppen. Midden in de nacht hebben Paulus en Silas pijn en verkeren ze in groot ongemak. Toch proberen ze niet wat te slapen. Ze zingen en aanbidden God en prijzen God. Dat is natuurlijk de reactie waarover we vaak lezen bij de apostelen en martelaren. Zelfs in latere generaties zongen de martelaren vaak terwijl de leeuwen hen aanvielen, terwijl ze op de brandstapel werden verbrand, enzovoort.

Dit is de genade van God die Hij aan Zijn dienaren geeft wanneer ze lijden. Het is verbazingwekkend. We lezen hoe mensen in sommige landen of in bepaalde perioden van de geschiedenis voor Christus lijden, en dan zeggen we: 'Man, ik weet niet of ik dat zou kunnen verdragen.' Zij konden dat evenmin zonder de genade van God. Jij hoeft

het net zomin zonder de genade van God te stellen als zij. Het is de genade van God die je in staat stelt ontberingen op een genadige en overwinnende manier te verdragen. We zien dat steeds weer bij de apostelen en in de latere geschiedenis van de martelaren. Maar hier aanbidden en prijzen ze God. Ze verheugen zich, zoals de apostelen in de eerdere hoofdstukken van Handelingen deden toen ze zich verheugden nadat ze geslagen waren.

Zij dan gingen weg uit de tegenwoordigheid van de Raad en waren verblijd dat zij waardig geacht waren, omwille van Zijn Naam schandelijk behandeld te worden.

HANDELINGEN 5:41

Hier verheugen zij zich om hetzelfde, en de gevangenen horen dit.

Wat interessant is, is dat er een grote aardbeving plaatsvindt, de deuren van de gevangenis opengaan en de ketenen van alle gevangenen losraken. Ik zou het begrijpen als Paulus en Silas door deze bovennatuurlijke ingreep waren bevrijd, maar alle gevangenen werden bevrijd. Niemand van hen vertrok, en dat is interessant. Ik denk dat we moeten aannemen dat Lukas suggereert dat het horen van de apostelen, die God aanbaden en zongen, diepe indruk op hen maakte. Het raakte hun geweten toen ze gevangenen hoorden zingen en God hoorden aanbidden. Misschien waren ze niet bekeerd, maar het had heel veel invloed op hen, zodat hun geweten hen ervan weerhield te ontsnappen, zelfs toen de ketenen losraakten.

Het feit dat de ketenen van de andere gevangenen losraakten, hoewel het letterlijk zo gebeurd is, kan suggereren dat degenen die Paulus en Silas hoorden zingen, bevrijd werden. Geestelijk gesproken werden hun geestelijke ketenen losgemaakt, net zoals hun lichamelijke ketenen. Het is moeilijk te zeggen. We weten niet waarom de ketenen van de andere gevangenen losraakten. Misschien was dat een manier om de verandering zichtbaar te maken die in hun leven had plaatsgevonden door de invloed van Paulus en Silas in de gevangenis. We willen er niet te veel in lezen, want hierover wordt niet veel gezegd, maar het is wel iets opmerkelijks.

3

De bekering van de gevangenvbewaarder

De gevangenvbewaarder besepte natuurljk, zoals een Romeinse gevangenvbewaarder dat zou doen, dat hij ter dood gebracht zou worden als zijn gevangenen verdwenen waren. We zagen dit in hoofdstuk 12, waar Petrus op bovennatuurljke wijze uit de gevangenis werd bevrijd en het bevel werd gegeven de bewakers ter dood te brengen. Deze gevangenvbewaarder wist dat dit ook zijn lot zou zijn. Daarom dacht hij dat hij zichzelf de schande kon besparen dat hij door de Romeinen veroordeeld zou worden, door zichzelf daar meteen te doden. Hij trok zijn zwaard, omdat hij dacht dat de gevangenen ontsnapt waren. Blijkbaar werd hij wakker zonder te weten hoelang de deuren al openstonden. Hoewel hij niemand had zien vertrekken, nam hij aan dat ze al vertrokken moesten zijn. Hij concludeerde dat hij zijn gevangenen kwijt was en begon zichzelf van het leven te beroven.

Paulus kon de man op dat moment waarschijnlijk niet zien. Toch wist hij dat de man op het punt stond zichzelf iets aan te doen en zei:

Doe jezelf niets aan. We zijn allemaal nog hier.

Het is mogelijk dat Paulus hem wel kon zien. We weten niet hoe de gevangenis was ingericht. Het is mogelijk dat de man de gevangenis binnen was gekomen om te kijken of er iemand in de donkere cellen was. Maar misschien was het voor hem te donker om hen te zien, en wist Paulus dat hij op het punt stond zijn zwaard te gebruiken. We weten niet hoe Paulus het wist. Het doet er niet toe hoe Paulus het wist. Paulus verzekert de man ervan dat het niet nodig is zijn leven te nemen. De gevangenen zijn gebleven waar ze waren.

Bij de andere gevangenen werden de ketenen blijkbaar weer vastgemaakt, de deuren werden gesloten en zij bleven in de gevangenis. Paulus en Silas werden echter korte tijd uit de gevangenis gehaald. Voor de dageraad werden ze weer teruggebracht en de gevangenvbewaarder stelde hun vragen. Zijn vraag wordt in één zin samengevat, en misschien is dat alleen de samenvatting van Lukas. De man heeft misschien veel meer gevraagd. Hij zei:

Wat moet ik doen om gered te worden?

Zij zeiden:

En zij zeiden: Geloof in de Heere Jezus Christus en u zult zalig worden, u en uw huis genoten.

HANDELINGEN 16:31

4

Geloof en doop van het hele huisgezin

Sommige mensen denken dat dit een belofte is dat iedereen in je huishouden behouden zal worden als jij behouden wordt. Dit is een leer die ik in sommige gemeenten verkondigd hoor worden en die ‘behoud van het huishouden’ wordt genoemd: jij wordt behouden en je hele huis zal behouden worden. Sommige mensen zeggen: ‘Hier staat een belofte van God.’ Maar het is geen belofte van God. Lydia en haar hele huishouden werden behouden. Cornelius en zijn hele huishouden werden behouden. Deze gevangenbewaarder en zijn hele huishouden werden behouden. Over het algemeen was het zo dat als het hoofd van het huishouden christen werd, zijn gezin hem volgde. Vrouwen waren in die tijd niet zo onafhankelijk van hun man als tegenwoordig, en kinderen evenmin. De vader kon het gedrag en zelfs de officieel aangehangen overtuigingen van zijn gezin bepalen. Het was dus mogelijk dat een man behouden werd en dat zijn vrouw en kinderen vanzelf zijn voorbeeld volgden. Daarom lezen we zo vaak dat hele huishoudens behouden werden.

We lezen in vers 32:

En zij spraken het Woord van de Heere tot hem en tot allen die in zijn huis waren. En hij nam hen in dat nachtelijke uur met zich mee en waste hun striemen, en hij werd onmiddellijk gedoopt, en al de zijnen. En hij bracht hen in zijn huis en richtte voor hen de tafel aan. En hij verheugde zich dat hij met al zijn huisgenoten tot geloof in God gekomen was.

HANDELINGEN 16:32-34

Merk op dat er staat dat zijn hele huisgezin werd gedoopt. Dit vers en andere verzen die er sterk op lijken, worden soms gebruikt om te stellen dat hele christelijke huisgezinnen gedoopt zouden moeten worden, met inbegrip van zuigelingen. Het idee van de kinderdoop komt voort uit een vers als dit, waarin een man behouden werd en daarom zijn hele huis, zijn hele gezin, liet dopen. Zoals de Joden hun zuigelingen besneden om hen binnen het verbond op te nemen in de gemeenschap van de Joden, zo wordt betoogd dat christenen hetzelfde met hun zuigelingen deden en hen doopten. Maar ik wil erop wijzen dat hier geen zuigelingen worden genoemd. Er is geen bewijs dat deze man, of iemand anders van wie het huisgezin werd gedoopt, zuigelingen in huis had, of dat er onder de gedoopte mensen ook maar iemand was die niet eerst tot geloof was gekomen. In dit geval wordt ons aan het einde van vers 34 zelfs uitdrukkelijk verteld dat hij met zijn hele huis tot geloof in God was gekomen. Dat betekent dat zijn huisgezin ook in God geloofde. Dat het hele huisgezin werd gedoopt, lijkt dus gebaseerd te zijn op het feit dat het hele huisgezin tot geloof kwam. Dit levert daarom geen bewijs dat iemand werd gedoopt voordat hij tot geloof kwam. We hebben in de Bijbel geen enkel geval waarin iemand die nog niet gelooft, wordt gedoopt, als zuigeling of anderszins. Hoewel veel christenen dus wel in de kinderdoop geloven, kan die niet op deze specifieke passage worden gebaseerd, al wordt dat soms wel geprobeerd.

5

Paulus beroept zich op zijn burgerrecht

Toen het dag was geworden, stuurden de magistraten gerechtsdienaren met de boodschap:

Laat die mannen gaan.

Nadat hij hun wonden had gewassen, hun te eten had gegeven en hun had toegestaan hem te dopen, zette hij hen blijkbaar weer in de gevangenis. Waarom niet? Waarschijnlijk gingen ze vrijwillig terug. Ze wilden hem niet in moeilijkheden brengen. Hij was hun nieuwe kind in het geloof. Nu ze uit de gevangenis waren, konden ze ervandoor gaan, maar dan zou hij daarvoor moeten boeten. Blijkbaar gingen ze dus zonder enig verzet terug naar de gevangenis, terug naar de cel, zodat hij geen straf zou krijgen.

De magistraten stuurden boodschappers met de boodschap:

Laat die mannen gaan.

Blijkbaar betekent dit dat ze hen in vrijheid moesten stellen, in de hoop dat ze hun les hadden geleerd. Hopelijk zouden ze niet nog meer moeilijkheden veroorzaken, want ze wilden niet nog een nacht in de gevangenis doorbrengen en opnieuw worden geslagen. Maar er staat:

En de cipier nu berichtte deze woorden aan Paulus: De magistraten hebben het bericht gestuurd dat u losgelaten moet worden; vertrek dan nu en reis in vrede.

HANDELINGEN 16:36

Maar Paulus zei tegen hen:

Maar Paulus zei tegen hen: Zij hebben ons, die Romeinen zijn, onveroordeeld in het openbaar gegeseld en in de gevangenis geworpen en werpen zij ons daar nu onopgemerkt uit? Zo gaat dat niet! Laten zij zelf komen en ons uitgeleide doen.

HANDELINGEN 16:37

Daarmee bedoelt hij Romeinse burgers. Hier beroept hij zich op zijn burgerrecht en laat hij hun weten:

Jullie hebben de wet overtreden.

Niet de gevangenebewaarder, maar de lictoren, degenen die hem hadden geslagen en hem nu vroegen te vertrekken. Hij had die afranseling kunnen voorkomen door eerder te zeggen dat hij Romeins burger was, maar hij liet hen hem slaan, zodat hij iets tegen hen achter de hand zou hebben. Nu heeft hij dat. Hij speelt zijn troef uit.

Jullie hebben ons allebei geslagen terwijl we Romeinse burgers zijn, en jullie hebben ons niet veroordeeld. We zijn niet door een rechtbank veroordeeld, dus jullie hebben je eigen Romeinse wet overtreden.

Hierdoor konden de plaatselijke autoriteiten diep in de problemen komen, want de keizer wilde dat zijn wetten tot op de letter werden uitgevoerd. Er moest een voorspelbare consequentie zijn in de manier waarop recht werd gesproken. Als bekend werd dat Romeinse gezagsdragers Romeinse burgers hadden geslagen in strijd met hun wettelijke voorrechten, zou dat bij alle Romeinse burgers bezorgdheid wekken:

Als ze dat bij hen konden doen, kunnen ze het misschien ook bij ons doen.

Plotseling zou er onvrede ontstaan over het hele rechtssysteem.

Paulus zegt:

Ze hebben ons in het openbaar afgeranseld zonder dat wij, Romeinse burgers, veroordeeld waren, en ze hebben ons in de gevangenis gegooid. En nu willen ze ons er stiekem uitzetten? Echt niet! Laat ze zelf maar komen om ons eruit te halen.

Wat hij zegt, is:

Jullie hebben ons publiekelijk vernederd. Dan zullen jullie ook publiekelijk onze naam moeten zuiveren. We gaan er niet zomaar stiekem vandoor terwijl iedereen zich afvraagt wat er met ons is gebeurd. Jullie gaan ons openlijk naar buiten begeleiden en onze naam zuiveren.

6

Eerherstel ter bescherming van de gemeente

Is Paulus gewoon arrogant, trots en belust op macht? Nee, ik denk dat Paulus beseft dat de arrestatie van Paulus en Silas de gemeente in de publieke opinie een stigma heeft bezorgd:

Dit is een illegale beweging.

Zelfs als Paulus en Silas de gemeente zouden verlaten, zou de gemeente met dat stigma blijven zitten, namelijk dat de leiders, de oprichters, als misdadigers waren behandeld. De gemeente zou dus in het nadeel zijn door die reputatie. Daarom zei hij:

Zuiver eerst onze naam.

Hij was bereid de stad te verlaten, maar niet voordat zijn boodschap in de ogen van het publiek in een ander licht was komen te staan. Ze zouden hen dus in het openbaar naar buiten moeten brengen en hen van alle blaam moeten zuiveren.

De gerechtsdienaren brachten deze woorden over aan de magistraten, en die werden bang toen ze hoorden dat zij Romeinen waren, dat wil zeggen Romeinse burgers. Toen kwamen ze naar hen toe, spraken hen smekend toe, brachten hen naar buiten en vroegen hun de stad te verlaten. Ze verlieten dus de gevangenis en gingen het huis van Lydia binnen. Nadat ze de broeders hadden gezien, bemoedigden ze hen en vertrokken.

Er moet in Filippi veel meer zijn gebeurd dan alleen dit, maar daar hebben we geen verslag van. Dit was het ene voorval dat Lukas wilde vastleggen, namelijk dat het evangelie ogenschijnlijk op wettige gronden was aangevallen. Maar het was geen aanval op het evangelie als zodanig. Het was een aanval omdat Paulus persoonlijk bepaalde mensen financieel had benadeeld door een demon uit te drijven. Toch was hij op dat moment in Filippi het publieke gezicht van het christendom, en als hij de gevangenis in ging, zou dat een smet achterlaten. Als ik het bijvoorbeeld over een bepaalde leer heb — ik zal daar hier niet op ingaan — een leer die volgens mij een valse leer is, vermeld ik soms dat een van de voornaamste leraren van die leer momenteel wegens fraude in de gevangenis zit. Dat bewijst niet dat zijn leer onjuist is. Als mijn argument daarvan afhing, zou dat zijn wat we een ad-hominemargument noemen. Maar het is wel waar dat hij daar zit, en het werpt inderdaad een smet op die leer: de voornaamste pleitbezorger van die leer zit wegens fraude in de gevangenis. Zijn leer zou nog steeds waar kunnen zijn, maar het feit dat hij in de gevangenis zit, stigmatiseert die leer. De leer is niet waar, en met andere middelen kan worden bewezen dat ze niet waar is. Maar het punt is dat degenen die erin geloven waarschijnlijk liever zouden hebben dat je zulke dingen over de pleitbezorger ervan niet kon aanwijzen.

Evenzo zou de gemeente geen boodschap willen volgen waarvan de voornaamste verkondiger in die stad bekendstond als een misdadiger. Dus toen Paulus en Silas de stad verlieten, stonden ze niet bekend als misdadigers. Ze waren vrijgepleit en hun onschuld was bewezen. Feitelijk was vastgesteld dat de autoriteiten verkeerd hadden gehandeld door hen te vervolgen.

7

De reis van Filippi naar Thessalonica

In hoofdstuk 17 kwamen ze, nadat ze door Amphipolis en Apollonia waren gereisd, in Thessalonica, waar een synagoge van de Joden was. In de meeste steden waren synagogen van de Joden. Waarschijnlijk wordt dat hier alleen vermeld omdat er geen synagoge was geweest in Filippi, waar ze vandaan kwamen. Hier is er wel een.

Amphipolis lag op een reisafstand van 53 kilometer van Filippi. Ze gingen dus waarschijnlijk op de ene dag naar Amphipolis en brachten daar de nacht door. Daarna gingen ze nog eens 43 kilometer verder naar Apollonia, waarschijnlijk opnieuw een dagreis. Naar Thessalonica was het nog eens 56 kilometer. Ze gingen dus in drie etappes van Filippi naar Thessalonica, en elke etappe was ongeveer 48 kilometer. De ene was 53 kilometer, de tweede 43 en de derde 56 kilometer. Dat was waarschijnlijk telkens een dagreis, maar dat is een grote afstand om op één dag te voet af te leggen. Te voet is ongeveer 32 kilometer per dag doorgaans realistisch. Ze reden dus waarschijnlijk op paarden. Bij deze gelegenheid gingen ze waarschijnlijk iets sneller dan wanneer ze gelopen zouden hebben, om deze etappes af te leggen. Vrijwel zeker waren dit afzonderlijke dagreizen. Het kostte hun dus ongeveer drie dagen om van Filippi naar Thessalonica te komen.

Thessalonica is de hoofdstad van Macedonië, net zoals Korinthe de hoofdstad van Achaje is. Macedonië is Noord-Griekenland en Achaje is Zuid-Griekenland. Thessalonica was de Romeinse hoofdstad van Noord-Griekenland, van Macedonië. Het was ook een Romeinse stad. Als een stad een Romeinse kolonie was, waren haar inwoners vrijgesteld van Romeinse belastingen en hadden ze ook bepaalde andere voorrechten. Ze waren niet noodzakelijk in ieder opzicht Romeinse burgers, maar de stad had haar eigen juridische voordelen.

8

Prediking en tegenstand in Thessalonica

Daar was een synagoge, dus gingen ze de synagoge binnen.

En Paulus ging naar zijn gewoonte bij hen naar binnen en drie sabbatten lang ging hij met hen in gesprek vanuit de Schriften. Hij opende die en zette voor hen uiteen dat de Christus moest lijden en opstaan uit de doden, en dat deze Jezus de Christus is, Die ik — zo zei hij — u verkondig.

HANDELINGEN 17:2-3

Maar de Joden die niet overtuigd waren, werden afgunstig. Ze haalden enkele slechte mannen van de markt en brachten een menigte bijeen. Ze brachten de hele stad in opschudding en vielen het huis van Jason aan, die kennelijk de gastheer van de apostelen in die stad was. Verder is Jason ons niet bekend, maar uit wat hierna volgt, blijkt duidelijk dat hij de apostelen in de stad onderdak bood.

Ze vielen het huis van Jason aan en probeerden hen naar buiten te brengen, naar het volk. Maar ze vonden hen niet — kennelijk waren ze niet thuis of hielden ze zich in feite in het huis verborgen — en sleepten daarom Jason en enkele broeders naar de bestuurders van de stad. Ze riepen:

Maar toen zij hen niet vonden, sleepten zij Jason en enkele broeders voor de bestuurders van de stad en riepen luid: Deze mensen, die de wereld in rep en roer gebracht hebben, zijn ook hier gekomen, en Jason heeft hen in huis genomen; en deze mensen handelen allen tegen de geboden van de keizer, want zij zeggen dat er een andere koning is, namelijk ene Jezus.

HANDELINGEN 17:6-7

En zij brachten de menigte en de bestuurders van de stad, die dit hoorden, in verwarring. Maar toen zij van Jason en de anderen een borgsom ontvangen hadden, lieten zij hen gaan. En meteen stuurden de broeders Paulus en Silas 's nachts weg naar Berea. Die gingen, toen zij daar gekomen waren, naar de synagoge van de Joden.

HANDELINGEN 17:8-10

9

Paulus' verblijf en gedwongen vertrek

Hoelang waren ze in Thessalonica? We lezen in vers 2 dat ze drie sabbatten lang in de synagogen bleven prediken. Het lijkt er dus op dat ze daar ongeveer drie weken waren. Het kan zijn dat ze er langer waren nadat ze op de sabbatten niet langer welkom waren in de synagoge. Misschien zijn ze de Grieken blijven dienen, maar daar lezen we niets over.

Als Paulus bijvoorbeeld in hoofdstuk 18 in Korinthe komt, lezen we dat hij, nadat hij uit de synagoge is gezet, anderhalf jaar lang regelmatig elders met de bekeerlingen samenkomt. Maar dat lezen we hier niet. We lezen niet dat hij, nadat ze hem uit de synagoge hadden gezet, zijn bediening elders voortzette. Het kan dus zijn dat hij niet veel langer dan drie weken in deze stad was.

We weten dat hij daar lang genoeg was om minstens één gift te ontvangen van de gemeente in Filippi, die hij nog maar net had verlaten. Het is bemoedigend dat hij een gift uit Filippi ontving, want hij was daar niet lang geweest en men had hem in de stad min of meer als een onruststoker beschouwd. Maar de gemeente was hem blijkbaar nog steeds trouw. Natuurlijk schreef hij Filippenzen veel later dan dit, maar in Filippenzen 4, vers 16 zegt Paulus tegen de Filippenzen:

Want ook in Thessalonica hebt u mij een- en andermaal iets gestuurd voor wat ik nodig had.

FILIPPENZEN 4:16

Blijkbaar werden er dus tweemaal financiële giften vanuit de gemeente in Filippi naar Paulus gestuurd terwijl hij in Thessalonica was. Je zou niet denken dat hij binnen drie weken tweemaal giften nodig zou hebben voor zijn levensonderhoud, tenzij het geen erg grote giften waren of hij veel onkosten had. Maar het wijst er wel op dat hij daar misschien langer dan drie weken is geweest, hoewel hij maar drie weken in de synagoge was. Daarna waren de Joden te vijandig.

De Joden hitsten een menigte tegen hem op. Ze zochten hem op de plek waar hij onderdak had. Blijkbaar was hij niet thuis toen ze kwamen. Daarom grepen ze zijn gastheer Jason en anderen uit het huis en brachten hen voor de rechtbank. Ze zeiden:

Die vent biedt onderdak aan onruststokers.

Er werd niet veel gedaan, behalve dat de rechtbank Jason een borgsom liet betalen en hen liet gaan.

Dat ze hem een borgsom lieten betalen, moet betekenen dat ze hem onder een of andere borgstelling plaatsten: geen onrust meer, anders gaat dit je geld kosten. Het is te vergelijken met iemand die op borgtocht vrij is. Zo iemand is gearresteerd, maar nog niet berecht, en wordt op borgtocht vrijgelaten. Dat betekent dat hij een borgsom stort. Hij stort een geldbedrag als garantie dat hij voor zijn proces zal verschijnen. Als hij niet verschijnt, raakt hij het geld kwijt. Waarschijnlijk betekent het dat ook hier. Jason moest een geldbedrag storten als garantie dat er geen verdere onrust zou komen. Hij zou het geld terugkrijgen als er geen onrust kwam, maar waarschijnlijk zou hij het kwijtraken als die er wel kwam.

Paulus en zijn team wilden Jason niet nog meer moeilijkheden bezorgen en wisten dat de menigten nog steeds onberekenbaar waren. Daarom besloten ze te vertrekken en naar Berea te gaan.

10

Jezus als Koning boven de keizer

Wat interessant is in dit verslag over Thessalonica, is dat er staat dat de mensen Paulus ervan beschuldigden dat hij leerde dat er een andere koning is, Jezus. In vers 7 zegt hij:

Ze handelen in strijd met de decreten van de keizer en zeggen dat er een andere koning is.

Caesar had natuurlijk in het hele Romeinse Rijk heersers onder zich aangesteld, maar Jezus was niet een van hen. Jezus was niet een van de heersers die Caesar had aangesteld. Daarom was de bewering dat Jezus de Koning was in strijd met wat Caesar

had gezegd. Jezus werd tot Koning verklaard, onafhankelijk van Caesar, en in feite hoger dan Caesar.

Dit werd natuurlijk gezien als een bedreiging voor Caesars hegemonie, voor Caesars gezag. In werkelijkheid was dat niet zo, want Jezus kwam Caesar niet van zijn plaats verdringen. Toen Pontius Pilatus, de Romeinse stadhouder, aan Jezus vroeg:

Bent u een koning?

zei Jezus:

Jezus antwoordde: Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld. Als Mijn Koninkrijk van deze wereld was, zouden Mijn dienaars gestreden hebben, opdat Ik niet aan de Joden overgeleverd zou worden, maar nu is Mijn Koninkrijk niet van hier.

JOHANNES 18:36

Het is in deze wereld, maar het is niet van deze wereld. De Koning is natuurlijk in de hemel en Hij regeert over de harten van mensen. Het is een geestelijke onderneming, geen politieke.

Daardoor kun je Koning Jezus als je hoogste Heerser hebben en toch een trouwe burger van Caesar zijn, zoals Paulus de christenen in Romeinen 13 aanspoort te zijn. Ze moeten de overheden zelfs erkennen als door God ingesteld, maar beslist niet op hetzelfde niveau als Jezus. Jezus is de Koning der koningen en de Heere der heren, en christenen zijn verplicht om in de eerste plaats trouw te zijn aan Hem. Maar voor zover het mogelijk is om trouw te zijn aan Jezus en toch de wetten van het land te gehoorzamen, worden christenen er altijd toe aangespoord dat te doen. En het blijkt dat ze dat meestal kunnen.

Alleen wanneer Caesar zich de voorrechten van Christus Zelf begon toe te eigenen, kwamen de christenen in conflict met de Romeinse autoriteiten. Denk eraan, Jezus had gezegd:

Zij zeiden tegen Hem: Van de keizer. Toen zei Hij tegen hen: Geef dan aan de keizer wat van de keizer is, en aan God wat van God is.

MATTHEÛS 22:21

Jezus erkende dat Caesar bepaalde rechten had en dat je hem moest geven wat hem rechtens toekwam. Maar je moest niet nalaten God te geven wat Hem rechtens toekwam. Als Caesar voor zichzelf dingen probeert op te eisen waarop alleen God recht heeft, dan moet je Caesar niet geven wat niet van Caesar is, maar God geven wat van Hem is. Wanneer er dus een conflict is tussen Caesar en God, wint God voor de christen. Jezus is het hogere gezag.

Maar volgens Romeinen 13 en ook 1 Petrus, hoofdstuk 2, zijn de heersers van de wereld door God aangesteld om de vrede te bewaren en de gerechtigheid te handhaven. Als ze dat blijven doen, dan moeten we daarmee instemmen, ons onderwerpen en hun geen moeilijkheden bezorgen.

Interessant genoeg beseften ze dat het evangelie van Paulus een evangelie was waarin er een Koning is, namelijk Jezus. De nadruk in de verkondiging van het evangelie in het Nieuwe Testament lag niet noodzakelijk alleen hierop, dat je behouden kunt worden en naar de hemel kunt gaan wanneer je sterft, maar dat je behouden kunt worden en een koninkrijk kunt binnengaan, onder een Koning. Er is een Koning die Jezus heet, en je wordt ertoe opgeroepen je aan Hem te onderwerpen, omdat Hij de Heerser is. Je wordt binnengebracht in een samenleving die door een Koning wordt geregeerd, een monarchie van Jezus. Het is een geestelijke monarchie, maar niettemin een geestelijk koninkrijk. Daarom heeft het elke dag invloed op je leven, niet alleen nadat je sterft, en niet alleen wanneer je sterft en naar de hemel gaat. In dit leven leef je als onderdaan van een werkelijke Koning, Die werkelijk gezag en aanspraken op je leven heeft. Je bent verplicht je in je leven aan Zijn regels, wetten en wil te houden.

11

De Bereeërs onderzoeken de Schriften

Dus vertrokken ze uit Thessalonica. Paulus schreef later twee brieven aan de Thessalonicenzen, maar niet meteen. Hij schreef die brieven pas toen hij in Korinthe aankwam, en dat gebeurt in hoofdstuk 18. Maar hier staat in vers 10:

En meteen stuurden de broeders Paulus en Silas 's nachts weg naar Berea. Die gingen, toen zij daar gekomen waren, naar de synagoge van de Joden.

HANDELINGEN 17:10

Opnieuw dus.

Dit ligt 72 kilometer ten zuidzuidwesten van Thessalonica. Ze legden 72 kilometer af, wat waarschijnlijk een paar dagen duurde. Maar ze verlieten Thessalonica 's nachts, zodat hun vijanden hen niet zouden zien vertrekken en niet zouden weten waar ze naartoe gingen. De vijanden van Paulus in de ene stad hadden de neiging hem van stad tot stad te volgen en daar problemen te veroorzaken. Dat zouden ze ook doen, zoals we zullen zien. Maar ze deden hun best om hun vertrek en aankomst min of meer geheim te houden.

Dus reisden ze 72 kilometer naar Berea, en toen ze daar aankwamen, gingen ze de synagoge van de Joden binnen.

En dezen waren edeler van gezindheid dan die in Thessalonica, want zij ontvingen het Woord met grote bereidwilligheid en onderzochten dagelijks de Schriften om te zien of die dingen zo waren.

HANDELINGEN 17:11

Daarom is het woord ‘Bereër’ in het evangelische jargon terechtgekomen. Een Bereër zijn betekent dat je iemand bent die de Schriften onderzoekt. Bereër duidt eigenlijk op iemand die in een stad woont die Berea heet. Zoals gewoonlijk ging Paulus, toen hij in Berea aankwam, eerst naar de synagoge. Daar ging hij altijd naartoe als er een synagoge was. In dit geval ontdekte hij dat de mensen in de synagoge anders dachten dan die in Thessalonica.

Hij kon drie weken lang in de synagoge in Thessalonica prediken, maar daar kreeg hij met vreselijke tegenstand te maken. Ze verzetten zich tegen zijn boodschap, en ons wordt verteld dat ze jaloers waren. Uit afgunst verzetten ze zich tegen hem. Maar hier waren de mensen onbevooroordeelder. De King Jamesvertaling zegt ‘edeler’. Ze waren edeler, onbevooroordeelder en prijzenswaardiger dan de Joden tot wie hij in Thessalonica had gesproken, die niet wilden luisteren en niets wilden horen.

Deze mensen wilden wel luisteren. Ze luisterden gretig, maar namen het niet zomaar aan. Ze wilden allereerst zien of de Schriften ondersteunden wat Paulus zei. Dus onderzochten ze dagelijks de Schriften om te zien of deze dingen zo waren. Er staat:

Velen dan van hen geloofden, en van de aanzienlijke Griekse vrouwen en mannen niet weinigen.

HANDELINGEN 17:12

Doordat ze de Schriften bestudeerden en de onderbouwing uit de Schrift voor de leerstellingen van Paulus controleerden, ontdekten ze dat hij gelijk had, en ze geloofden. Zo ontstond er in Berea een gemeente.

Vers 12 zegt:

Velen van hen gingen geloven, net als heel wat Grieken, zowel vooraanstaande vrouwen als mannen.

Bij veel van deze steden worden vooraanstaande vrouwen genoemd. Zoals ik al zei, reageren vrouwen, als je naar de aantallen kijkt, vaak ontvankelijker op het evangelie dan mannen. Wanneer mannen volledig ontvankelijk zijn voor het evangelie, kunnen ze zich er behoorlijk radicaal aan toewijden. Ik heb zelfs een groot aantal christelijke

mannen gekend die bereid zijn radicale stappen te zetten op het gebied van zendingswerk en grote offers te brengen voor het evangelie. Hoewel hun vrouw ook christen is, is zij in sommige gevallen wat terughoudender om dat te doen.

Heel vaak is de vrouw juist geestelijker en radicaler. Maar wat ik uit ervaring merk, is dat er meer vrouwen zijn die de Heere liefhebben dan mannen. De mannen die dat doen, staan echter vaak behoorlijk in vuur en vlam, soms meer dan hun vrouw lijkt te staan. Er zijn nogal wat gevallen waarin de Bijbel spreekt over vooraanstaande vrouwen die tot bekering komen. We moeten dus aannemen dat veel gemeenten een behoorlijk groot aantal vrouwen telden, misschien meer vrouwen dan mannen, zoals tegenwoordig meestal ook het geval is.

12

Vervolging en Paulus' vertrek naar Athene

Maar toen de Joden van Thessalonica te weten gekomen waren dat het Woord van God door Paulus ook in Berea verkondigd werd, kwamen zij ook daar de menigten in verwarring brengen.

HANDELINGEN 17:13

Deze tegenstanders van Paulus in Thessalonica, die zoveel problemen hadden veroorzaakt, legden de 72 kilometer ook af. Voor ons is 72 kilometer niet veel, maar te voet is dat een reis van twee dagen. Voor ons is dat 45 minuten rijden over de snelweg, maar het is alsof je een reis van twee dagen te voet maakt en twee dagen lang de hele dag loopt.

Deze mannen waren vastberaden. Ze namen er geen genoegen mee dat ze van Paulus af waren. Ze wilden dat niemand met hem te maken kreeg. Ze waren erg vijandig, zoals hij dat zelf ook was geweest. Hij had mensen van stad tot stad gevolgd. Hij trok van stad tot stad om christenen op te sporen en te vervolgen. Nu kreeg hij in zekere zin een koekje van eigen deeg. Anderen die even fanatiek waren als hij vroeger was, Joden die tegen het christendom waren, joegen hem nu door het hele rijk achterna.

Dus kwamen ze daarheen en hitsten de menigten op. Vers 14 zegt:

Maar de broeders stuurden Paulus toen meteen weg, in de richting van de zee; maar Silas en Timotheüs bleven daar achter.

HANDELINGEN 17:14

Je ziet wat Paulus deed. Hij werd uit Filippi verdreven, maar liet Lukas daar achter. Hij werd uit Berea verdreven, maar liet Silas en Timotheüs daar achter. Waarom? Deze mannen waren niet zozeer het doelwit van vervolging als Paulus. Paulus was de bliksemafleider. Hij was de voornaamste prediker. De leden van zijn team vielen minder op en waren minder vaak het doelwit. Zij konden dus veilig in de stad blijven en ervoor zorgen dat de gemeente stevig gevestigd was voordat ze vertrokken.

Later zouden ze zich weer bij Paulus voegen. Maar omdat hij nogal voortijdig moest vertrekken, had hij gelukkig teamleden die hij kon achterlaten. Zij konden de gemeente nog een poosje helpen verzorgen en stevig vestigen, ook al moest hij zelf weg.

En zij die Paulus begeleidden, brachten hem tot aan Athene. En nadat zij opdracht gekregen hadden om Silas en Timotheüs te zeggen dat zij zo spoedig mogelijk naar hem toe moesten komen, vertrokken zij.

HANDELINGEN 17:15

Lukas was nog in Filippi, dus hier zijn het ‘zij’ die reizen, en niet ‘wij’.

Paulus wordt naar de zee begeleid alsof hij aan boord van een schip zal gaan, maar hij gaat niet aan boord. Blijkbaar proberen ze degenen die hem overal volgen te misleiden, zodat die denken dat hij Griekenland verlaat. Ze zullen denken dat hij op een schip stapt en ergens anders heen gaat, en dan zullen ze niet de moeite nemen hem te volgen. In plaats daarvan begeleiden ze hem over land naar Athene. Blijkbaar waren het broeders uit Berea die Paulus naar Athene begeleidden om ervoor te zorgen dat hij

daar veilig aankwam. Vervolgens stuurde hij via die boodschappers bericht terug naar Berea: ‘Zeg tegen Timotheüs en Silas dat ze zich zo snel mogelijk bij mij moeten voegen. Ik wil hier niet alleen werken.’

13

Afgoderij en prediking in Athene

Toch was hij alleen in Athene. In de rest van dit hoofdstuk lezen we over zijn bediening in Athene. Athene was natuurlijk het intellectuele centrum van het rijk. Politiek gezien was de stad niet zo machtig, maar zij werd wel met alle grote filosofen in verband gebracht. In de tijd van Paulus was het wel sterk achteruitgegaan vergeleken met wat het in zijn glorietijd onder het Griekse Rijk was geweest. Toch werd het op filosofisch gebied nog steeds beschouwd als het intellectuele centrum van het rijk. Het was ook een centrum van afgoderij, en er stonden honderden, zo niet duizenden afgodsbeelden in de stad.

Paulus ziet dat wanneer hij daar is, en het bedroeft hem. Uiteindelijk slaagt hij erin een preek te houden. Hij begint niet met prediken. Hij begint met rondkijken. Hij loopt door Athene en kijkt om zich heen. Daarna raakt hij op de markt met mensen in gesprek en begint met hen te redeneren. Uiteindelijk hoort iemand over hem. Er is een groep filosofen die op de Marsheuvel, oftewel de Areopagus, samenkomt om gewoon over filosofische zaken te praten. Wanneer ze horen dat Paulus in de stad is en iets opvangen van wat hij zegt, zeggen ze: ‘Deze man lijkt nieuwe goden aan de man te brengen. Misschien moeten we hem naar boven laten komen om onze raad op de Areopagus toe te spreken.’ Zo krijgt hij de gelegenheid daar te spreken en houdt hij een preek die is opgetekend. Dat is wat er in Athene gebeurt.

We lezen in vers 16:

En terwijl Paulus in Athene op hen wachtte, raakte zijn geest in hem geprikkeld, want hij zag dat de stad vol afgodsbeelden stond.

HANDELINGEN 17:16

Dat wil zeggen, op Silas en Timotheüs.

Afgoderij was heel gewoon in alle steden waar Paulus in de hele heidense wereld was geweest, maar deze stad wemelde van de afgodsbeelden. Overal op straat stonden afgodsbeelden. De stad was volledig overgegeven aan afgoderij.

Hij ging dan in de synagoge in gesprek met de Joden en met hen die godvrezend waren, en iedere dag op de markt met hen die hij er tegenkwam.

HANDELINGEN 17:17

Zoals gewoonlijk predikte hij tot de Joden in de synagoge. En doordeweeks ging hij de straat op, blijkbaar naar plaatsen waar mensen handel dreven, en ging hij met hen in gesprek.

14

Filosofen brengen Paulus naar de Areopagus

En enige epicurische en stoïsche wijsgeren raakten met hem in een twistgesprek. En sommigen zeiden: Wat zou deze praatjesmaker toch willen zeggen? Maar anderen zeiden: Hij schijnt een verkondiger te zijn van vreemde goden; want hij verkondigde hun Jezus en de opstanding.

HANDELINGEN 17:18

Sommige geleerden denken dat de Grieken het woord 'opstanding' hier in het Grieks, anastasis, opvatten als een eigennaam, een vrouwennaam. Ze hoorden Paulus spreken over Jezus en de Anastasis, de opstanding, en dachten ten onrechte dat Paulus het had over een god en een godin als paar. De Grieken en Romeinen hadden namelijk veel goden met vrouwelijke gezellinnen: godinnen die hun echtgenotes of gezellinnen waren. Ze dachten dat Paulus over andere goden sprak toen hij het had over deze Jezus en Anastasis. Anastasis betekent natuurlijk opstanding, maar het is mogelijk dat de

toehoorders het als een eigennaam opvatten. Daarom dachten ze dat hij sprak over goden, in het meervoud, van wie ze nog nooit gehoord hadden. Ze hadden nog nooit van Jezus en Anastasis gehoord.

En zij namen hem mee en brachten hem op de Areopagus, en zij zeiden: Mogen wij weten wat die nieuwe leer inhoudt waar u over spreekt?

HANDELINGEN 17:19

Het woord Areopagus betekent eenvoudigweg de heuvel van Ares. Ares is de Griekse god Mars, de god van de oorlog. Ares is de Griekse naam, maar Mars is, geloof ik, de Latijnse naam voor hem. Areopagus betekent de heuvel van Mars, oftewel de Marsheuvel. Hier kwamen ze bijeen om hun zittingen te houden. Hier verzamelden ze zich om nieuwe dingen te horen.

Er staat:

En zij namen hem mee en brachten hem op de Areopagus, en zij zeiden: Mogen wij weten wat die nieuwe leer inhoudt waar u over spreekt? Want u laat ons enkele vreemde dingen horen; wij willen daarom weten wat die te betekenen hebben.

HANDELINGEN 17:19-20

Lukas merkt op:

(Alle inwoners nu van Athene en de vreemdelingen die daar verbleven, besteedden hun tijd aan niets anders dan om wat nieuws te zeggen en te horen.)

HANDELINGEN 17:21

Ze waren altijd op zoek naar iets nieuws.

15

De zucht naar steeds iets nieuws

Trouwens, mensen die altijd op zoek zijn naar iets nieuws, zullen niet erg standvastig zijn, zelfs niet wanneer ze christen worden, want ze zullen naar iets nieuws blijven zoeken. Er zijn tegenwoordig christenen die zo'n neiging hebben. Ze lopen achter elke rage aan die voorbijkomt. Eerlijk gezegd maak ik al vijftig jaar deel uit van de charismatische beweging, en binnen de charismatische beweging zie je deze instabiliteit in aanzienlijke mate. Eerst komt de Woord-van-geloofbeweging, dan de beweging van bevrijdingsbedieningen, de discipelschapsbeweging, de beweging van de viervoudige bediening, de profetische beweging, en wie weet wat er daarna komt: de Toronto Blessing. Het lijkt erop dat ik in vijftig jaar binnen de charismatische beweging heel wat rages heb zien komen en gaan, omdat mensen gewoon het gevoel krijgen: 'Nou, dit begint oud te worden. Ik wil iets nieuws doen.' En dan komt er iemand binnen: 'Hé, ik heb hier iets nieuws. Het is het verlengen van benen.' En zo ontstaat die rage van het verlengen van benen. Die komt op en maakt een tijdje veel ophef, en daarna gaat ook die weer voorbij. En wat komt er dan?

Volgens mij zijn dit mensen die zich vervelen. Volgens mij zijn dit mensen die zich geestelijk vervelen. En ik denk niet dat mensen die Jezus kennen zich geestelijk vervelen. Ik vind Jezus allerm minst saai. En ik begrijp niet hoe het kan dat christenen altijd op zoek zijn naar iets nieuws om hun christelijke ervaring nieuwe energie en nieuw leven te geven. Als je Jezus hebt, en je hebt Jezus werkelijk, dan raak je niet op Jezus uitgekeken. Het doet me vermoeden dat veel mensen in de kerken nooit echt een band met Jezus hebben gekregen. Dat blijkt uit het feit dat ze altijd op zoek zijn naar iets nieuws.

Een van onze studenten vertelde ons dat haar ouders heel religieus waren, maar iedere keer dat ze hen zag, hingen ze een andere godsdienst aan. En dat is min of meer typerend. Je wilt iets nieuws horen. 'O, deze godsdienst is geweldig. Het klinkt echt boeiend. O, nu heb ik die wel door. Nu is die oud. Eens kijken of er iets nieuw is, iets interessanter is.'

En zo waren de Atheners. Ze hadden niets wat hun denken op geestelijk gebied stabiliteit gaf. Ze waren altijd op zoek naar iets wat misschien beter was dan het vorige. Dat is een teken dat ze op dat moment niets hadden wat voor hen echt belangrijk was, anders zouden ze ophouden met zoeken. Je houdt op met zoeken zodra je het gevonden hebt. En zo waren de Atheners dus.

16

Paulus' toespraak en de opstanding

Vers 22:

En Paulus, die midden op de Areopagus stond, zei: Mannen van Athene! Ik merk dat u in alle opzichten zeer godsdienstig bent. Want toen ik de stad doorging en uw heiligdommen bekeek, trof ik ook een altaar aan waarop het opschrift stond: AAN EEN ONBEKENDE GOD. Deze dan, Die u dient zonder dat u Hem kent, verkondig ik u. De God Die de wereld gemaakt heeft en alles wat daarin is, Deze, Die een Heere van de hemel en van de aarde is, woont niet in tempels die met handen gemaakt zijn. Hij wordt ook door mensenhanden niet gediend alsof Hij iets nodig heeft, omdat Hij Zelf aan allen het leven, de adem en alle dingen geeft. En Hij maakte uit één bloed heel het menselijke geslacht om op heel de aardbodem te wonen; en Hij heeft de hun van tevoren toegemeten tijden bepaald, en de grenzen van hun woongebied, opdat zij de Heere zouden zoeken, of zij Hem misschien al tastend zouden mogen vinden, hoewel Hij niet ver is van ieder van ons. Want in Hem leven wij, bewegen wij ons en bestaan wij; zoals ook enkelen van uw dichters gezegd hebben: Want wij zijn ook van Zijn geslacht. Wij nu, die van Gods geslacht zijn, moeten niet denken dat de Godheid gelijk is aan goud, zilver of steen, een product van de kunstzinnigheid en gedachten van een mens. God dan verkondigt, met voorbijzien van de tijden van de onwetendheid, nu overal aan alle mensen dat zij zich moeten bekeren, en wel omdat Hij een dag vastgesteld heeft, waarop Hij de wereld rechtvaardig zal

oordelen door een Man Die Hij daartoe aangesteld heeft.
Daarvan heeft Hij aan allen het bewijs geleverd door Hem uit de doden te doen opstaan.

HANDELINGEN 17:22-31

Paulus was waarschijnlijk van plan zijn preek langer te laten duren, maar toen hij de opstanding uit de doden noemde, raakte de menigte in beroering, want de Grieken geloven niet in de opstanding van de doden. Het is voor hen heel belangrijk dat het lichaam bij de dood wordt afgedankt en nooit opnieuw wordt bewoond. Veel filosofen, Plato bijvoorbeeld, geloofden dat bevrijding van het fysieke lichaam de uiteindelijke bevrijding uit de gevangenis was. Het lichaam was als een gevangenis, en zodra je sterft en je geest vrij is, zit je niet langer in die gevangenis. Het idee dat het op de een of andere manier wenselijk zou zijn dat wij bij de opstanding uit de doden terug zouden gaan in de gevangenis van een lichaam, dat we lichamelijk zouden opstaan, zou voor hen een gruwel zijn. En dat was het ook.

We lezen dit meer dan eens, maar hier zien we het in de praktijk. Want zodra hij zei dat God Jezus uit de doden had opgewekt, staat er in vers 32:

Toen zij nu over de opstanding van de doden hoorden, spotten sommigen daarmee. En anderen zeiden: Wij zullen u hierover nog wel eens horen. En zo is Paulus uit hun midden weggegaan. Maar sommige mannen sloten zich bij hem aan en geloofden. Onder hen waren ook Dionysius de Areopagiet, en een vrouw van wie de naam Damaris was, en anderen met hen.

HANDELINGEN 17:32-34

17

Aansluiten bij heidenen en hun dichters

Nu wil ik het hebben over de preek van Paulus. Paulus gebruikt hier geen enkele tekst uit de Schrift, omdat hij niet tegen Joden spreekt. Wanneer hij onder Joden predikte, zien we dat zowel hij als Petrus vanuit de Schriften predikten. Ze spreken over de geschiedenis van Israël. Ze spreken over de uittocht. Ze spreken over Mozes en de wet. Ze spreken over David en de beloften die aan David zijn gedaan, en over de profetieën die over de Messias zijn uitgesproken. Zo predikten zowel Petrus als Paulus tot Joden.

Maar wanneer je onder heidenen bent, hebben zij niets van dat alles in hun achtergrond. Ze kennen de Schrift niet, en Paulus citeert voor hen niets uit de Schrift. In plaats daarvan citeert Paulus zelfs twee Griekse filosofen. Wanneer hij in vers 28 zegt:

In Hem leven en bewegen we en bestaan we, dan is dat in feite een citaat van Epimenides, een Griekse filosoof op Kreta.

Overigens citeert Paulus Epimenides ook bij een andere gelegenheid, in Titus 1 vers 12, wanneer hij tegen Titus spreekt over het karakter van het Griekse volk: de mensen op Kreta, de Kretenzers. Het is geen vleierende beschrijving, dus hij citeert zelfs een van hun eigen dichters om te onderbouwen wat hij zegt. In Titus 1 vers 12 zegt Paulus:

Een van hen, hun eigen profeet, heeft gezegd: Kretenzen zijn altijd leugenaars, kwade beesten, luie buiken.

TITUS 1:12

Daarmee bedoelt hij een Kretenzer. En dit was Epimenides, dezelfde die hij citeert met de woorden:

In Hem leven en bewegen we en bestaan we. Paulus vervolgt:

een van hun eigen profeten zei: Kretenzers liegen altijd, het zijn gemene beesten en luie veelvraten.

Als Paulus dat als Jood over Kretenzers had gezegd, zou het als een racistische opmerking hebben geklonken. Daarom zegt hij: ‘Ik laat een Kretenzer vertellen hoe de Kretenzers zijn.’ Een Kretenzische profeet, een Kretenzische dichter, noemt zijn eigen volk zo.

Paulus was vertrouwd met bepaalde Griekse schrijvers. Hij had ongetwijfeld formeel onderwijs genoten. Tarsus, zijn geboortestad, was een belangrijke universiteitsstad. Het was een onderwijscentrum in Cilicië, en Paulus had waarschijnlijk een uitstekende opleiding genoten. Hij had waarschijnlijk niet alleen de wet en de leerstellingen van de Farizeeën bestudeerd, maar blijkbaar ook Griekse filosofen en andere schrijvers. Hij had dus waarschijnlijk een goede klassieke opleiding genoten. Hij kon vrijelijk uit Griekse dichters citeren, ook al waren het heidenen.

De andere Griekse dichter die hij citeert, is Aratus. Dat staat aan het einde van vers 28, waar hij zegt:

Want in Hem leven wij, bewegen wij ons en bestaan wij; zoals ook enkelen van uw dichters gezegd hebben: Want wij zijn ook van Zijn geslacht.

HANDELINGEN 17:28

Hij zegt dat een van hun eigen dichters heeft gezegd:

We zijn allemaal Zijn kinderen.

Dat is een citaat van Aratus — ik weet niet precies hoe je zijn naam uitspreekt — en ook hij is een Griekse dichter.

In plaats van de Schrift te citeren, citeert Paulus Griekse dichters, omdat zijn publiek de Schrift niet kent en er geen respect voor heeft. Maar vermoedelijk kennen zij hun dichters wel en hebben zij daar wel respect voor. Zo vindt hij een punt van verbinding tussen zichzelf en zijn publiek. Hij komt uit een heel andere cultuur. Hij is een Jood, een Hebreëer uit de Hebreëen, van oorsprong een Farizeeër. Toch is hij veelzijdig genoeg om aansluiting te vinden bij een publiek uit een totaal andere cultuur.

18

De onbekende God en de oproep tot bekering

Het eerste aanknopingspunt dat hij vindt, is dat hij in de stad een heiligdom had gezien dat gewijd was aan de onbekende god. Overigens zijn er zuilen en heiligdommen van dit soort gevonden. Niet dit specifieke heiligdom, maar buiten Athene zijn er enkele gevonden waar de heidenen heiligdommen oprichtten voor wat zij de onbekende goden noemden.

In de belevingswereld van de Grieken waren er zoveel goden, en ieder van hen heerste over iets wat met het welzijn van mensen te maken had, dat ze hen allemaal gunstig wilden stemmen. Maar ze dachten: 'Misschien kennen we ze niet allemaal. Misschien zijn er goden van wie we niets weten, en misschien is het ook noodzakelijk dat zij gunstig gestemd worden. Wie weet? Misschien hebben ze de macht om ons veel ellende te bezorgen als we hen niet tevredenstellen. Dus om geen enkel risico te lopen, richten we een heiligdom op voor de onbekende god. Dan kan iedere onbekende god van wie wij niets weten, dat als het zijne beschouwen.'

Paulus zegt: 'Ik ben inderdaad gekomen om jullie over deze onbekende God te vertellen. Ik zag dat jullie een heiligdom voor de onbekende God hebben. Daarmee erkennen jullie dus dat er een God is Die jullie niet kennen. Hij is in feite een God Die ik wel ken, en ik ben hier om jullie over Hem te vertellen. Jullie hebben Hem in onwetendheid aanbeden.'

Dat is een interessante uitspraak, want Paulus zegt dat de heidenen, toen zij op hun heidense manier een onbekende God aanbaden, in feite de God aanbaden in Wie Paulus gelooft. Ze deden dat alleen in onwetendheid. Hij zegt niet dat zij het op een aanvaardbare manier deden. Hij zegt niet dat het goed genoeg is dat zij de onbekende God aanbaden, of dat de ware God Die zij in onwetendheid aanbidden dat aanvaardt. Hij zegt: 'Jullie erkennen dat er een God is Die jullie niet kennen en van Wie jullie menen dat Hij aanbidding waard is. Ik ken die God. Ik ben hier om jullie te vertellen dat jullie Hem in onwetendheid hebben aanbeden, en dat jullie daarmee moeten ophouden.'

Later, in vers 30, zegt hij:

God dan verkondigt, met voorbijzien van de tijden van de onwetendheid, nu overal aan alle mensen dat zij zich moeten bekeren,

HANDELINGEN 17:30

In de King James Version staat:

Hij kneep een oogje toe. In tijden van onwetendheid kneep God een oogje dicht. ‘Jullie waren onwetend. Dit was tot nu toe een onbekende God voor jullie. Ik heb Hem nu aan jullie verkondigd. God was bereid jullie wangedrag tot op zekere hoogte door de vingers te zien toen jullie niet beter wisten, maar nu weten jullie het wel.’ Daarom zegt hij:

Maar nu draagt Hij alle mensen overal op om tot inkeer te komen.

Zij worden nu voor het eerst opgeroepen tot bekering, omdat deze God, Die zij niet kenden, nu aan hen is bekendgemaakt. God hield rekening met hun onwetendheid, maar ze zijn niet langer onwetend. Nu is het duidelijk hun plicht om zich te bekeren.

19

De Schepper woont niet in tempels

Wanneer hij over God begint te spreken, beschrijft hij Hem in vers 24 als:

De God Die de wereld gemaakt heeft en alles wat daarin is, Deze, Die een Heere van de hemel en van de aarde is, woont niet in tempels die met handen gemaakt zijn.

HANDELINGEN 17:24

Geen van de Griekse goden heeft dat op zijn naam staan. Verschillende Griekse goden schiepen verschillende dingen en deden verschillende dingen. Maar één God, zegt Paulus, heeft het allemaal gemaakt. Dat is duidelijk de God Die Israël al die jaren heeft

aanbeden, hoewel hij Israël hier niet noemt.

Stefanus had dit in zijn verdediging gezegd, en Saul had tussen de toehoorders in het Sanhedrin gezeten toen Stefanus zijn toespraak hield. Hij zei dat God niet woont in tempels die met handen gemaakt zijn, maar hij had het natuurlijk over de Joodse tempel. Dit maakte Paulus woedend toen hij nog Saul was en aan het Sanhedrin verbonden was. Hij was woedend omdat Stefanus dat zei, maar nu weet hij dat het waar is.

Nu doelt hij niet op de Joodse tempel, maar op de heidense tempels. Er waren heel veel heidense tempels. Hij zegt: ‘God is te groot om in een tempel te wonen. Hij woont niet in huizen die met handen zijn gemaakt, en Hij wordt ook niet door mensenhanden gediend alsof Hij iets nodig heeft.’

Daarmee bedoelt hij: door de offers die mensenhanden aanbieden. God heeft geen voedsel nodig. Je hoeft geen vlees voor Hem te bereiden en het Hem aan te reiken alsof Hij op de een of andere manier door jou bediend wordt. Hij heeft die dingen niet nodig, aangezien Hij alles gemaakt heeft. Sterker nog, Hij is de bron van alles. Hij geeft aan allen leven en adem, zegt Paulus in vers 25.

Door te zeggen dat God Degene is Die alle leven en adem geeft, zegt hij: ‘Je hebt weldaden van deze God ontvangen, hoewel je niet weet Wie Hij is.’ Toen Paulus in hoofdstuk 14 tegen de mensen in Lystra sprak, toen zij hem en Barnabas als Zeus en Hermes wilden aanbidden, zei hij tegen hen:

hoewel Hij Zichzelf toch niet onbetuigd liet door goed te doen:
Hij gaf ons vanuit de hemel regen en vruchtbare tijden en
verzadigde ons hart met voedsel en vreugde.

HANDELINGEN 14:17

enzovoort. Hij zegt: ‘Door de eeuwen heen heb je al weldaden van deze God ontvangen zonder te weten Wie Hij is. Alle gewassen die je hebt verbouwd, alle vruchtbare jaargetijden, de regen — dat is van Hem gekomen.’

Nu vertelt hij de Atheners iets soortgelijks. ‘Je leven, je adem — het is allemaal van Hem gekomen. Je hebt het al die tijd gehad, maar je hebt nooit geweten dat het van Hem kwam.’ Dat is hier vers 25. Hij geeft aan allen leven, adem en alle dingen. Uit één bloed heeft Hij alle volken gemaakt, en Hij heeft bepaald waar zij zouden wonen. Dit heeft natuurlijk te maken met de toren van Babel en de verspreiding van de mensen, en met het feit dat iedereen van Adam en Eva afstamt.

20

Eén oorsprong voor alle volken

Waarschijnlijk brengt hij dit ter sprake om duidelijk te maken dat iedereen wist dat verschillende volken verschillende goden aanbaden. De Grieken, de Romeinen, de barbaren, de Kanaänieten en de Egyptenaren aanbaden allemaal verschillende goden. Maar Paulus zegt dat de ene God al deze mensen gemaakt heeft. Al deze verschillende volken kwamen voort uit één bloedlijn die door God gemaakt is. Daarom is Hij de ene God voor iedereen. Hoeveel uiteenlopende goden deze verschillende volken ook hebben, zij zouden allemaal de ene God moeten aanbidden. Die hun oorsprong is, Die hen allemaal gemaakt heeft uit één bloedlijn die Hij vanaf het begin geschapen heeft. Al die andere goden zijn dus bedrog, en het maakt niet uit of je Griek, Romein of Jood bent. Je bent door deze ene God gemaakt en bent Hem je aanbidding verschuldigd. Dat is wat hij zegt.

Hij zegt in vers 26 en 27 dat God de volken van elkaar scheidde en hun de grenzen van hun woongebied gaf, zodat zij de Heere zouden zoeken, in de hoop dat zij misschien naar Hem zouden tasten en Hem zouden vinden. Het idee is dat zij in het duister verkeren, rondtasten en God proberen te vinden, maar er staat dat God wilde dat zij dat deden. Hij wil dat zij rondtasten en Hem misschien vinden. Hij suggereert dat mensen God mogelijk kunnen vinden door Hem te zoeken. Dat druist natuurlijk opnieuw in tegen het calvinistische idee dat je God niet zoekt tenzij je al wedergeboren bent. Als je niet wedergeboren bent, wil je God niet zoeken. Je bent volkomen verdorven en je haat God.

Maar Paulus geeft aan dat er in de heidense wereld mensen zijn die daadwerkelijk God zoeken. Zij verkeren in het duister en zijn onwetend, maar zij tasten naar Hem, en hopelijk vinden sommigen van hen Hem. Hij zegt dat God hen daarom in afzonderlijke volken verdeelde, zodat zij God konden zoeken. Wat is daar het verband?

Waarschijnlijk denkt Paulus dat als de hele wereld onder één heerser stond, één dictator, en die dictator slecht was, hij iedereen ervan zou kunnen weerhouden God te zoeken. Maar doordat er afzonderlijke soevereine gebieden zijn, heeft een dictator in het ene gebied die de aanbidding van God verbiedt geen invloed op een afzonderlijke soevereine natie waar mensen Hem nog steeds zouden kunnen zoeken. Als er geen wereldregering is, is het onmogelijk om alle mensen onder controle te brengen en ervan te weerhouden God te zoeken. Alleen als er één wereldregering is die iedereen beheerst, zou iemand mensen er mogelijk van kunnen weerhouden openlijk God te zoeken.

21

Gods nageslacht en de dwaasheid van beelden

Maar hij gaat verder en zegt dat wij niet moeten denken dat Hij van goud of zilver gemaakt is, want wij zijn dat tenslotte ook niet, en wij zijn Zijn nageslacht. Hij zegt: 'Jullie eigen dichters zeggen:

we zijn Zijn kinderen.

En dat zijn wij. Alle christenen weten dat God de oorsprong van al het leven is en dat daarom alle mensen in zekere zin Gods kinderen zijn — niet in dezelfde zin als christenen dat zijn. Alle mensen zijn Gods nageslacht in de zin dat God hen ter wereld heeft gebracht en daarom in die zin de Vader van alle mensen is, maar niet iedereen erkent Hem als Vader.

De verloren zoon was een zondaar die ver van God was, maar hij had een vader met wie hij geen gemeenschap had. Hij was een vervreemde zoon totdat hij thuiskwam. Zo is het met zondaars, zegt Jezus. Zondaars die van God verwijderd zijn, zijn in zekere zin Gods kinderen, maar ze zijn vervreemd. Ze moeten terugkomen.

Het is waar dat Hij tegen bepaalde mensen zei:

U bent uit uw vader de duivel, en wilt de begeerten van uw vader doen; die was een mensenmoordenaar van het begin af, en staat niet in de waarheid, want er is in hem geen waarheid. Wanneer hij de leugen spreekt, spreekt hij vanuit wat van hemzelf is, want hij is een leugenaar en de vader van de leugen.

JOHANNES 8:44

maar Hij sprak over degenen die Hem wilden doden. Dit waren mensen die zich aan de kant van de duivel schaarden. Christenen zijn in een andere zin kinderen van God, omdat wij ons doelbewust aan de kant van God scharen en niet aan de kant van de duivel. Er zijn mensen die zich aan de kant van de duivel scharen en in die zin zijn kinderen zijn. Zo waren ook sommige nakomelingen van Kaïn de vaders van degenen die met metalen werkten, muziekinstrumenten bespeelden, in tenten woonden en kudden hielden. Ze zijn niet letterlijk de vaders. Degenen die zulke dingen doen, volgen hun voorbeeld. Ze zijn in zekere zin de zonen van deze mensen. Het is een manier van spreken waarbij de eerste persoon die iets doet, de vader van dat ambacht is, en degenen die het doen de zonen van dat ambacht zijn. En de duivel is de eerste moordenaar. Jezus zei:

Hij was vanaf het begin een moordenaar, En jullie, die Mij willen vermoorden, zijn zijn zonen.

Welnu, wij die God volgen, zijn Zijn zonen, zonen in een andere zin. Maar alle mensen zijn in algemene zin Gods zonen, hoewel sommigen van Hem vervreemd zijn, zoals de verloren zoon. Daarom kan Paulus instemmend deze heiden citeren, die zegt:

We zijn allemaal Zijn kinderen.

Hij zegt:

Wij nu, die van Gods geslacht zijn, moeten niet denken dat de Godheid gelijk is aan goud, zilver of steen, een product van de kunstzinnigheid en gedachten van een mens.

HANDELINGEN 17:29

Daarom moeten we God anders zien dan die afgodsbeelden die jullie om je heen hebben.

22

Oordeel, opstanding en weinig geloof

En hij zegt dat God het door de vingers zag toen wij onwetend waren, maar dat Hij het niet langer door de vingers zal zien, omdat jullie nu het Evangelie hebben gehoord. En Hij heeft een tijd bepaald waarop Hij iedereen zal oordelen. Hij zal hen oordelen door deze Mens, Jezus, en Hij heeft het bewijs daarvan geleverd door Hem uit de doden op te wekken.

Helaas sneed Paulus op dat moment een onderwerp aan dat zijn gehoor niet bereid was te aanvaarden: de opstanding van de doden. Ze wilden niet verder naar hem luisteren en blijkbaar reageerden slechts enkele mensen gunstig: Dionysius en nog maar heel weinig andere mensen. We weten niet of daar überhaupt een gemeente is ontstaan. We weten niet of hij daar überhaupt iemand heeft gedoopt. Sommigen waren bereid hem nog eens te horen, maar hij bleef niet lang genoeg om daar een gemeente te stichten. En in de Bijbel lezen we nooit over een gemeente in Athene. Er moeten dus enkele gelovigen zijn geweest en Paulus moet hen hebben aangemoedigd om te blijven geloven, maar interessant genoeg hebben ze daar niet echt iets op gang gebracht.

Later, in 1 Korinthe, hoofdstuk 16, zal Paulus naar het huisgezin van Stefanus verwijzen als de eerstelingen van Achaje. Welnu, Athene lag in Achaje, en Stefanus was in Korinthe, niet in Athene. En wanneer Paulus in Athene is, is hij nog niet naar Korinthe gegaan. Paulus beschouwt zijn eerste bekeerlingen in Korinthe dus als de

eerstelingen van Achaje. Dat betekent dat hij deze mensen die hem in Athene hoorden, niet als echte bekeerlingen of als volwaardige leden van de christelijke gemeenschap beschouwd moet hebben. Zo komen we aan het einde van hoofdstuk 17.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Handelingen 16:25-30
- Handelingen 5:41
- Handelingen 16:31
- Handelingen 16:32-34
- Handelingen 16:36
- Handelingen 16:37
- Handelingen 17:2-3
- Handelingen 17:6-7
- Handelingen 17:8-10
- Filippenzen 4:16
- Johannes 18:36
- Mattheüs 22:21
- Handelingen 17:10
- Handelingen 17:11
- Handelingen 17:12
- Handelingen 17:13
- Handelingen 17:14
- Handelingen 17:15
- Handelingen 17:16
- Handelingen 17:17
- Handelingen 17:18
- Handelingen 17:19
- Handelingen 17:19-20
- Handelingen 17:21
- Handelingen 17:22-31
- Handelingen 17:32-34

- Titus 1:12
- Handelingen 17:28
- Handelingen 17:30
- Handelingen 17:24
- Handelingen 14:17
- Johannes 8:44
- Handelingen 17:29

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.